

Babamın

Çanakkale Savaşı

Günlüğü

Ethem Ruhi ÜNGÖR*

Çanakkale Savaşına katılan babam, Komiser Halit Üngör, savaş boyunca fırsat bulduğunda, okuma-yazma erbabından olduğundan dolayı Çanakkale Savaşıyla ilgili günlük tutmayı ihmal etmedi. Bahse konu günlüğün Çanakkale Savaşıyla ilgili bölümleri aşağıya alınmıştır.¹

Alayımızla Beylerbeyi'nden Selimiye Kışlasına geldik. Bir gece yattık. Saat 18.00'de arabalı vapurla Haydarpaşa önünde demirli bulunan Gülcemal Vapuruna nakledildik ve Çanakkale'ye hareket ettik. "07 Nisan 1331/1915

16 saat yolculuktan sonra, saat 08.00'de Çanakkale'ye geldik. Yürüyüşe başlayarak Kepez köyü, Eren köyü geçerek boğazın Anadolu kısmında Çıplak köyünde palamut ağaçları içinde ça-dırlı ordugâh kurduk, çadırları maskeledik.

Fransız, İngiliz, Rus, Yunan düşman zırhlılarından mürekkep donanma, saat 07.00'de boğazı geçmek için hücum ettiler. İki saat süren muharebeden sonra, zayıt vererek geri çekildiler. 08 Nisan 1331/1915

Bir düşman tayyaresi geldi. İlk düşman tayyaresi bu idi. Bir bomba attı, zayıt yoktur. 09 Nisan 1331/1915

Yatıyorduk, zırhlıların şiddetli ateşiyle uyandık. Kumkale'ye Fransızlar asker çıkardı. Koşar adımla, mer mi yağmuru altında ve avcı hattı ile Beşike limanında siperlere yerleştik. Düşman bu-rayı ihraç yapamadı. Kum kale'de göğüs göğşe muharebe oluyor. Saat 16.00'da taburumuza, Kumkale'deki düşmanı denize dökme emri

verildi. Bir saat kadar silahla, sonradan süngü hücumu yaptık ve 17.15'de başladığımız savaşı 21.00'de karanlıkta bitirdik. 14 Nisan 1331/1915

Sabah ortalık aydınlandı, düşmanın topraklarımızı karanlıkta boşaltmış olduğunu gördük. Binlerce Fransız ölüleri ve hayvan leşleri, silahlarla doluydu.

Ölü bir Fransız sömürge askerinin üzerinden çıkan "Mushaf-ı Şerifi" bir hatıra olmak üzere al-dım.² 15 Nisan 1331/1915

* Sicil Numaralı başkomiser.

¹ Adı geçen in oğlu Etem Ruhi Üngör'ün gönderdiği günlüğün Latin harfleriyle yazılmış metninden alınmıştır.

² Ahmet Halit Üngör, bu olayı daha sonra oğlu Etem Ruhi Üngör'e şöyle anlatmıştı: "Siperde bulunduğum bir sırada düşman tarafından bir askerin sıçraya sıçraya bize yaklaşmakta olduğu görüldü. Bizim erattan gören birkaç asker bu düşmana ateş etmeye başladılar. Vurulamıyordu. O, ateş etmeden sıçrayarak yaklaşıyordu. Anlaşılan, bomba atma mesafesine girince el bombası atacaktı. Ben silahımı doğrultup ilk atışımda bu düşman askerinin debelendiği görüldü. Vurulmuştu. Sürünerek yanına gittim, ölmüştü. Fransız üniformalı siyahî bir askerd. Üzerini aradım, Kuran'ı bulunca, Müslüman olduğunu anlayınca üzüldüm, ama ben onu öldürmeseydim o beni, hem de sebepsiz yere geldiği benim topraklarımda öldürecekti. Ah bu sömürgeci İngilizler, Fransızlar..." Bahse konu Kuran, Çanakkale Abidealtı Müzesine oğlu Etem Ruhi Üngör tarafından hediye edilmiştir.

Kumkale köyü mezarlığı içinde lahit taşlarını kaldırarak istirahat etmek üzere askerlerimi taksim ettim. Ben de bir mezara girdim. Tabur kumandanı Binbaşı Şevki, askerleri heyecana düşürmek suçu ile iki askeri kurşuna dizdirdi. ³ 16 Nisan 1331/1915

Mezarlık içinde iken ağabeyimin tabur kumandanından: "Hayat-memarı sorulan itiyat zabıt namzedi İbrahim Etem şehit düştü" diye yazılı teli aldım. ⁴ 17 Nisan 1331/1915

Kumkale müstahkem kale içini bir manga askerle göz-cülük nöbeti aldım. 18 Nisan 1331/1915

Sıtma tutuyor. "Türk Harp Madalyası" ile taltif edildim.⁵ 29 Nisan 1331/1915

Harp Mecmuası, (No: 22, Sayfa: 351) şehitler kısmında ağabeyim Etem'in fotoğrafı altına: Kolordu 3, Alay 57, Tabur 2, Bölük 6 itiyat zabıt namzedi Etem Efendi 06 Mayıs 1331/1915 şehit oldu yazılı. Ben ise, 17 Nisan'da tel aldım. Bu yanlışlığı henüz öğrenemedim. 06 Mayıs 1331/1915

Kumkale'den eski ordugâhımız Çıplak'a çekildik. 18 Haziran 1331/1915

Aldığımız emirle ve cebri yürüyüşle Çanakkale'ye geldik, Rumeli sahiline geçtik. 19 Haziran 1331/1915

Kirte köyü ilerisinde Zığındere'de muharebe giriş yerlerimiz gösterildi. Sıçan yollarından (ka-zılmış gizli yol) karanlıkta savaşa girdik. Sabaha kadar çarpıştık. Karşımızda İngilizler vardı. 21 Haziran 1331/1915

Saat 10.00'de tel örgüleri önünde yaptığımız bir hücum esnasında boğazımdan yaralandım. Mitralyöz kurşunu ile olduğunu zannederim. Kurşun, omzumda asılı çantayı delerek geçti. Bu çan-ta ve kanlı gömleğimi bir hatıra olmak üzere sakladım.⁶ Bölüğüm kâmilten denecek derecede şehit ve yaralı ile zayıf verdi. Yüzbaşı Fahri, Mülazım Etem şehit oldular. 22 Haziran 1331/1915

Akbaş Seyyar Hastanesinden vapurla Anadolu sahilinde Çardak nahiyesine çıkarıldık ve evle-re yerleştirildik. Bu evler hastane oldu. 23 Haziran 1331/1915

³ Halit Üngör, bu iki askerin Çingene olduğunu sonraları oğlu Etem Ruhi Üngör'e söylemiştir.

⁴ İbrahim Etem Efendi, Halit Üngör'ün Çanakkale Savaşına gönüllü olarak katılan ve Muallim Etem lakabıyla anılan ağabeyidir. Adı geçenin ünlü "Bir Çanakkale Şehidinin Son Mektubu" pek çok dergi ve gazetede yayınlanmış, Türk Petrol Vakfınca broşür halinde bastırılmış, ayrıca bu mektup üzerine bazı okul piyesleri ile senaryolar kaleme alınmıştır. Şehit Etem, 3'üncü Fırka, 39'uncu Alay, 3'üncü Tabur 10'uncu Bölük emrinde savaşarak şahadet makamına erişti. Şehidin mektubu Çanakkale Müzesinde sergilenmektedir.

⁵ Bahse konu madalya, Birinci Dünya Savaşında kahramanlık gösterenler için "Harp Madalyası" adıyla düzenlenmiştir. Çanakkale Savaşında alındığı için "Çanakkale Madalyası" olarak da ifade edilmektedir. Ahmet Halit Üngör' bahse madalya ile diğer madalyasını esareti döneminde kaybetmiştir.

⁶ Halit Üngör'ün yaralandığında üzerinde bulunan 'askeri iç gömleği' kana bulanmış olarak ve boynunu delen merminin aynı zamanda boynunda asılı "Ekmek Torbası"nın askısını da deldiğinden, kanlı gömlek ve askısı delik ekmek torbası adı geçenin vefatına kadar evinde saklı durdu. B:u zaman dilimi içinde, bu 'Büyük Savaş' bir küçük müze düşünülmemiş olduğundan dolayı, ancak onun vefatından sonra, aziz hatırasına sahip çıkılamadığından kaybolmuştur.

Tedavi olarak hastaneden çıktım. Yürüyerek Lâpseki'ye, oradan da Akbaş İskelesine geçtim ve bölüğümüne Anafartalar'da iltihak ettim. Bölüğüm yeniden takviye edilmiş ve Mustafa Kemal Bey emrine verilmişti. 01 Ağustos 1331/1915

Kartaltepe'de kışlık toprak altı barınma evleri kazdırıyordum. Bir tayyare bomba attı, 3 ölü 6 yaralı var. 15 Ağustos 1331/1915

Anafartalar grubundan Vehip Paşanın grubuna verdik. Aldığımız bir emirle Eksamil-Beşdeğirmen köyünü ve Saroz Körfezini gece geçerek Keşan'a geldik. Çadırılı Ordugâh kurduk. Bir tayyare biz talimde iken alçaldı, üzerimize makineli tüfek ile ateş açtı, zayıyatımız yoktur. Humma ile müterafık gasyan hastalığından Uzunköprü Seyyar Hastanesinde 15 gün yattım. Eylül 1331/1915

22 Haziran 1331/1915'te Mülazımlığa terfi ettiğim emri geldi. Üniforma bulamadım. Uzun-köprü-Keşan şosesini tamire başladık. Avusturya'dan Çanakkale'ye gelen ağır toplar geçti. Teşrinievvel 1331/1915

Uzunköprü'den Kafkas Cephesine hareket emrimiz geldi. Pavli'ye yürüyüşle geldik, oradan trenle Bakırköy'e geldik. Beş günde teçhizatı ikmalden sonra, Taksim Kışlasına gelerek bir hafta kaldık. Teşrinisani 1331/1915

İkinci bir emirle Mısır-Kanal Seferine hareketimiz emrölundu. Haydarpaşa Entani Hastanesi arkasında ordugâh kurduk. Trenle Haydarpaşa'dan Konya Ereğlisi'ne geldik. Yürüyüşle Ulukışla, Pozantı, Çamalan, Toros büyük dağına aştık. Keller köyünde ordugâhımız içine, Yüzbaşı Mithat'ın kullandığı 'Azim' isimli tayyaremiz düştü, bir neferimiz hafif yaralı.⁷ Kânunuevvel 1331/1915

ÖDÜLLERİ

Mülazımı sani rütbesiyle katıldığı Çanakkale Savaşını, bizzat cephede ve ateş altında gösterdiği olağanüstü gayret ve kahramanlığından dolayı bir kıta Harp Madalyası ile ödüllendirildi.

Yine Çanakkale Savaşı esnasında, Kumkale mevkiinde bulunduğu sırada bizzat cephede ve ateş altında gösterdiği olağanüstü gayret ve takdire değer kahramanlığından dolayı, bir kıta Liyakat Madalyası ile ödüllendirildi. Bahse konu madalya ve beratlarını esareti sırasında kaybetti.

⁷ Kanal savaşına katılan Halit Üngör, bahse konu savaş sırasında İngilizlere esir düştü. Üç buçuk yıl kadar esir kaldı. Kendisiyle birlikte esir düşen 89 subay ve 543 erle birlikte 18 Nisan 1335/1919 tarihinde esaretten kurtularak İstanbul'a geldi. Emniyet Teşkilatına girdi.

